

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 67/2011-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. marca 2011 predbežne prerokoval sťažnosť M. I., K., E. H., K., M. B., B., a S. V., B., zastúpených advokátkou JUDr. A. M., H., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a svojho základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd uznesením Okresného súdu Humenné č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010 a uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 16 Co 153/2010-168 z 21. októbra 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. I., E. H., M. B. a S. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. januára 2011 doručená sťažnosť M. I., K., E. H., K., M. B., B., a S. V., B. (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených advokátkou JUDr. A. M., H., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 37 ods. 3 listiny uznesením Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010 (ďalej aj „namietané uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 16 Co 153/2010-168 z 21. októbra 2010 (ďalej aj „namietané uznesenie krajského súdu“).

Z obsahu sťažnosti a priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľky sa ako právne nástupkyne po pôvodnom žalobcovi M. I. (manželka a dcéry M. I., pozn.) žalobou podanou v zmysle § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) domáhali určenia, že parcela (orná pôda) zapísaná na liste vlastníctva č. 2204 v katastri obce K. patrí do dedičstva po M. I. (otcovi pôvodného žalobcu).

O žalobe rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 17 C 186/2006-130 z 30. marca 2009 tak, že ju zamietol a zároveň vyslovil, že trovy konania účastníkom konania nepriznáva. Žalovaný v 2. rade podal proti výroku o nepriznaní trov konania odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 8 Co 133/2009 z 21. septembra 2009 tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým účastníkom konania trovy nepriznal, zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvého stupňa na nové konanie. V odôvodnení tohto rozsudku krajský súd okrem iného uviedol, že aplikácia § 150 OSP pri rozhodovaní o trovách konania nebola náležitým spôsobom odôvodnená.

Na tomto základe potom okresný súd uznesením č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010 uložil sťažovateľkám povinnosť zaplatiť žalovanému v 2. rade trovy konania v sume 363,80 €. Proti označenému uzneseniu podali sťažovateľky odvolanie, o ktorom rozhodol namietaným uznesením krajský súd tak, že odvolaním napadnuté

uznesenie okresného súdu potvrdil, a zároveň rozhodol, že sťažovateľky nemajú právo na náhradu trov odvolacieho konania a žalovanému v 2. rade ich náhradu nepriznal.

Sťažovateľky v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

„Prvostupňový súd žalobu zamietol s odôvodnením, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na podaní žaloby. Je pravdou, že žalobcovia nemohli preukázať v konaní skutočnosť, že v čase podania žaloby užívali nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom sporu a nemohli sa tak dožadovať zosúladenia skutkového a právneho stavu. Myslíme si však, že žalobcovia preukázali v konaní skutočnosť, že nemohli objektívne užívať nehnuteľnosť, pretože ako to vyplýva aj z priloženého potvrdenia Obecného úradu v K. zo dňa 12. 11. 2010 spornú nehnuteľnosť užívali od roku 1936 do 29. 4. 2002 V., š. p., OZ K. Z tohto dôvodu nemohli žalobcovia preukázať naliehavý právny záujem na podaní určovacej žaloby. Z dokazovania vykonaného pred prvostupňovým a odvolacím súdom vzhľadom na uvádzané skutočnosti tvrdíme, že ani právni predchodcovia žalovaných v 1. a 2. rade nemohli nadobudnúť vlastnícke právo od právnych predchodcov žalobcov tak, ako ej to uvádzané v zápisoch v pozemkovej knihe a následne v dedičských rozhodnutiach. Myslíme si, že sme dostatočne preukázali skutočnosť, že v 50-tych rokoch minulého storočia právni predchodcovia teraz žalovaných neužívali spornú nehnuteľnosť, pretože bola v užívaní V., š. p. Boli to priestory pily, oplotené z dôvodu bezpečnosti, aj ochrany majetku. Okresný súd Humenné v konaní 17 C/186/2006 uznesením zo dňa 4. 8. 2010 priznal žalovanému v 2. rade náhradu trov konania vo výške 363,80 Eur so splatnosťou 15 dní od právoplatnosti tohto uznesenia. Krajský súd v Prešove uznesením vydaným v konaní 16 Co 153/2010, ktoré nám bolo doručené dňa 29. 11. 2010, potvrdili uznesenie prvostupňového súdu. Obidve rozhodnutia súdov považujeme vydané v rozpore s dobrými mravmi tak, ako to má na mysli ust. § 3 Občianskeho zákonníka. Je zrejmé, že právni predchodcovia žalovaných v 1. a 2. rade nadobudli nehnuteľnosť, ktorá je predmetom daného konania nezákonným spôsobom, nikdy ju neužívali, nadobudli ju iba formálnym právnym aktom, o ktorom pôvodní vlastníci nemohli vedieť. Napriek tomuto pretrvávajúcemu právnemu stavu súdy oboch stupňov priznali nezákonným vlastníkom, úspešným účastníkom konania trovy právneho zastúpenia. Sme toho názoru, že postupom oboch súdov boli porušené práva žalobcov, ako sú citované vyššie v sťažnosti.“

Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľky zastávajú názor, že „uznesením Okresného súdu Humenné sp. zn. 17 C 186/06 zo dňa 4. 8. 2010 v spojení s pôvodným rozsudkom vydaným v konaní a uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16 Co 153/2010 zo dňa 21. 10. 2010 bol porušený zákon, rozhodnutia boli vydané v rozpore s ust. § 3 Občianskeho zákonníka, v rozpore s ust. § 18 O. s. p., ust. § 150 O. s. p., pokiaľ súdy neprihliadli pri rozhodovaní o trovách konania na spôsob nadobudnutia spornej nehnuteľnosti právnymi predchodcami žalovaných v 1. a 2. rade. V konaní žalobcov neišlo o bezdôvodné uplatňovanie práva.“.

Na základe uvedeného sťažovateľky „s poukazom na ust. § 56 ods. 1, ods. 3 písm. b) Zák. NR SR č. 38/1993 Z. z. navrhujú nálezom ich sťažnosti vyhovieť, vrátiť vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň navrhujeme, aby Ústavný súd SR v zmysle ust. § 52 ods. 2 zák. NR SR č. 38/1993 Z. z. rozhodol o dočasnom opatrení a odložil vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia.“.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Sťažovateľky namietajú porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 37 ods. 1 listiny, ku ktorým malo dôjsť uznesením okresného súdu č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010 a uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 153/2010-168 z 21. októbra 2010 v súvislosti s rozhodovaním o náhrade trov prvostupňového konania.

Z príloh k sťažnosti vyplýva, že okresný súd rozsudkom č. k. 17 C 186/2006-130 z 30. marca 2009 rozhodol o uplatnenom nároku sťažovateľiek ako právnych nástupkýň pôvodného žalobcu M. I. tak, že žalobu zamietol a vyslovil, že trovy konania účastníkom nepriznáva. Žalovaný v 2. rade sa proti druhému výroku rozsudku o nepriznaní trov konania účastníkom odvolal, pričom o tomto odvolaní rozhodol krajský súd uznesením č. k. 8 Co 133/2009-144 z 21. septembra 2009 tak, že rozsudok okresného súdu č. k. 17 C 186/2006-130 z 30. marca 2009 vo výroku o nepriznaní trov konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie, pričom v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že *„Z obsahu spisu vyplýva, že prvostupňový súd dňa 30. 3. 2009 rozhodol vo veci samej tak, že žalobu o určenie nehnuteľnosti patriacich do dedičstva zamietol. Výrok o trovách konania odôvodnil podľa § 150 O. s. p., pričom ako dôvod hodný osobitného zreteľa vzal v úvahu vzťahy spoluobčanov obce K., aby ich ešte viac neeskaloval... Pri skúmaní, či sú dôvody hodné osobitného zreteľa, prihliada (všeobecný súd, pozn.) v prvom rade k majetkovým, sociálnym, osobným a ďalším pomerom všetkých účastníkov konania. Tiež zoberie do úvahy pomery toho, kto by mal nahradiť náklady konania, ale tiež je potrebné zvážiť, ako by sa takéto rozhodnutie dotklo najmä majetkových pomerov oprávneného účastníka. Významným hľadiskom aplikácie ust. § 150 O. s. p. je aj okolnosť, ktorá viedla k súdnemu uplatneniu nároku, postoju účastníkov v priebehu konania atď. Týmito okolnosťami sa prvostupňový*

súd pri rozhodovaní o trovách konania použitím ust. § 150 O. s. p. vôbec neriadil, resp. tieto okolnosti pri takomto právnom posúdení na strane účastníkov vôbec nevyhodnotil.“

Okresný súd viazaný právnym názorom vysloveným krajským súdom uznesením č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010 rozhodol o priznaní trov konania žalovanému v 2. rade, ktorý mal v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 186/2006 úspech v plnom rozsahu a ako jediný zo žalovaných bol právne zastúpený v súlade s § 142 ods. 1 OSP. Okrem trov právneho zastúpenia žalovaný v 2. rade požadoval aj náhradu trov konania z titulu zaplateného súdneho poplatku za odvolanie. Okresný súd v namietanom uznesení priznal žalovanému v 2. rade len trovy právneho zastúpenia vzhľadom na skutočnosť, že poplatok za odvolanie proti výroku rozhodnutia, ktorým sa nerozhodovalo vo veci samej, sa nevyrubuje.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľky sa proti namietanému uzneseniu okresného súdu odvolali, pričom v odvolaní predovšetkým namietali, že okresný súd neskúmal dôvody hodné osobitného zreteľa na strane žalobkýň v súlade s § 150 ods. 1 OSP, krajský súd uznesením č. k. 16 Co 153/2010-168 z 21. októbra 2010 rozhodol tak, že namietané uznesenie okresného súdu potvrdil. V odôvodnení namietaného uznesenia krajského súdu sa okrem iného uvádza:

«Odvolací súd v zmysle zásad upravených v ust. § 212 O. s. p. preskúmal uznesenie spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, vec prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s ustanovením § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že odvolanie žalobkýň v 1. až 4. rade nie je opodstatnené.

Podľa § 142 ods. 1 O. s. p. účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Na potvrdenie správnosti napadnutého uznesenia odvolací súd poukazuje na to, že použitie ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p. znamená odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok konania, pretože má dopad na toho, kto by mal ináč právo na náhradu trov konania. Aplikácia ustanovenia prichádza do úvahy, keď sú v konaní naplnené zákonné

predpoklady na priznanie práva na náhradu trov konania, avšak z osobitných dôvodov súd náhradu trov neprizná.

Predpokladom použitia tohto ustanovenia je, aby išlo o prípady hodné osobitného zreteľa, posudzované ako na strane toho, komu má byť náhrada trov priznaná, tak aj na strane účastníka, ktorý by bol ináč povinný trovy konania nahradiť. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa sa prihliada predovšetkým na osobné, majetkové pomery, ako aj ďalšie pomery všetkých účastníkov, okolnosti podania návrhu na začatie konania a uplatňovania práva účastníka, postoje účastníkov v konaní, ako aj zohľadnenie dopadu rozhodnutia o trovách konania ako na povinného, tak aj oprávneného účastníka z titulu práva na náhradu trov konania. Uvedené ustanovenie dáva súdu možnosť prihliadnúť pri rozhodovaní o náhrade trov súdneho konania na osobitosti jednotlivých prípadov a má slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti.

Na námietku žalobkýň v 1. až 4. rade, že sú dané „dôvody hodné osobitného zreteľa“ na čiastočné nepriznanie náhrady trov konania, odvolací súd poukazuje na to, že pri skúmaní existencie podmienok hodných osobitného zreteľa pri rozhodovaní o náhrade trov konania podľa § 150 O. s. p. treba prihliadať v prvom rade na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery všetkých účastníkov konania a treba vziať do úvahy nielen pomery toho, kto by mal trovy konania zaplatiť, ale treba zohľadniť aj dopad takéhoto rozhodnutia najmä na majetkové pomery oprávneného účastníka.

Žalobkyne v odvolaní preukázali zdravotné ťažkosti žalobkyne v 1. rade a uviedli, že tá poberá dôchodok vo výške 354 EUR. Tieto skutočnosti však samy o sebe nepostačujú na aplikáciu výnimočného ustanovenia § 150 ods. 1 O. s. p. O to viac, že povinnosť nahradiť trovy konania úspešnému žalovanému bola uložená všetkým neúspešným žalobkyniam, teda žalobkyniam v 1. až 4. rade.

Na skutočnosti uvedené v doplnení odvolania odvolací súd nemohol prihliadať, pretože bolo doplnené po uplynutí odvolacej lehoty. V zmysle § 205 ods. 3 O. s. p. rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie. Uznesenie súdu prvého stupňa bolo žalobkyniam doručené dňa 11. 8. 2010. Dňa 26. 8. 2010 uplynula lehota na podanie odvolania. Doplnenie odvolania zo strany žalobkýň je zo dňa 14. 9. 2010, preto naň odvolací súd neprihliadal.

Pri rozhodovaní o náhrade trov konania nemožno opomenúť tú skutočnosť, že pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 150 ods. 1 O. s. p. treba vziať na zreteľ nielen pomery oboch účastníkov konania, ale aj okolnosti podania návrhu na začatie konania a postoje účastníkov v konaní. Z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že žalovaný v 2. rade namietal nárok žalobkýň pri prvom úkone, ktorý mu patril.

Súd prvého stupňa žalobu o určenie vlastníckeho práva zamietol z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu zo strany žalobkýň na tomto určení. Rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej nebol napadnutý opravným prostriedkom a dňa 19. 6. 2009 nadobudol právoplatnosť. Preto odvolací súd považoval ďalšie námietky žalobkýň uvedené v odvolaní za neopodstatnené a pri rozhodovaní o náhrade trov konania za tejto situácie irelevantné.

V tejto veci podľa názoru odvolacieho súdu nemožno od žalovaného v 2. rade spravodlivo žiadať, aby si náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s týmto konaním hradil čo i len sčasti sám. Použitie ust. § 150 ods. 1 O. s. p. musí zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter. So zreteľom na uvedené je odvolací súd toho názoru, že v danom prípade nie sú splnené podmienky na aplikáciu ust. § 150 ods. 1 O. s. p.

Na základe uvedených dôvodov odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O. s. p.)»

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny uznesením okresného súdu č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd

nerozhodujú všeobecné sudy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné sudy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Proti namietanému uzneseniu okresného súdu mohli sťažovateľky podať odvolanie (čo aj využili), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľiek v časti, ktorou namietali porušenie svojich ústavou a listinou garantovaných práv uznesením okresného súdu č. k. 17 C 186/2006-151 zo 4. augusta 2010 odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny uznesením krajského súdu č. k. 16 Co 153/2010-168 z 21. októbra 2010

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán

porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Zo sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je odlišný právny názor sťažovateľiek na výklad a aplikáciu § 150 ods. 1 OSP (podľa ktorého, ak sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať), ako bol uplatnený v namietanom uznesení krajského súdu, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu citovaných ustanovení ústavy a listiny, vzhľadom na skutočnosť, že „... *súdy neprihliadali pri rozhodovaní o trovách konania na spôsob nadobudnutia spornej nehnuteľnosti právnymi predchodcami žalovaných v 1. a 2. rade. V konaní neišlo o bezdôvodné uplatňovanie práva.*“.

Podľa sťažovateľiek je totiž zřejmé, že „*právni predchodcovia žalovaných v 1. a 2. rade nadobudli nehnuteľnosť, ktorá je predmetom daného konania nezákonným spôsobom, nikdy ju neužívali, nadobudli ju iba formálnym právnym aktom, o ktorom pôvodní vlastníci nemohli vedieť. Napriek tomuto pretrvávajúcemu právnemu stavu súdy oboch stupňov priznali nezákonným vlastníkom, úspešným účastníkom konania trovy právneho zastúpenia.*“.

Zmyslom a účelom rozhodovania o náhrade trov konania v konaní pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi alebo účastníkovi, ktorému to priamo priznáva zákon, náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne zaplatiť. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy). Aj tieto výnimky sa môžu uplatňovať len za splnenia všetkých zákonom ustanovených podmienok a skôr reštriktívne, takou výnimkou je aj nepriznanie náhrady trov konania celkom alebo sčasti podľa § 150 OSP.

Ustanovenie § 150 OSP umožňuje súdu, aby vo výnimočných prípadoch z dôvodov hodných osobitného zreteľa účastníkovi, ktorý by inak mal právo na náhradu trov konania, túto náhradu celkom alebo sčasti nepriznal. Súd prihliadne najmä na okolnosti, či účastník, ktorému sa priznáva náhrada trov konania, uviedol skutočnosti a dôkazy pri prvom úkone, ktorý mu patril; to neplatí, ak účastník konania nemohol tieto skutočnosti a dôkazy uplatniť.

Aplikácia § 150 OSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania, avšak súd dospeje k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí však ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať tak v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach na strane účastníkov konania. Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa treba prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania a tiež na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. M Cdo 14/99).

Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov ani preskúmať, či v konaní bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľov. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi patrí v zásade do výlučnej kompetencie týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika súvisiaca s konaním a rozhodovaním o náhrade trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade, ak by vo veci konajúci všeobecný súd extrémne vybočil z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť v zásade len na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

Tento záver sa vzťahuje zvlášť na rozhodovanie podľa § 150 ods. 1 OSP, použitie ktorého je výnimkou, pretože iba v prípade, že všeobecný súd dospeje k záveru, že v okolnostiach danej veci existujú dôvody osobitného zreteľa, nemusí náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. Vymedzenie obsahu tohto právneho pojmu (dôvody hodné osobitného zreteľa) je úlohou všeobecných súdov, a to vždy so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci. Vzhľadom na to ústavnému súdu v zásade neprináleží posudzovať existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa umožňujúcich aplikáciu daného ustanovenia, pretože ide o nezávislé diskrečné oprávnenie všeobecných súdov. Je však nutné poznamenať, že úvaha všeobecného súdu o tom, či v danej veci ide o takýto výnimočný prípad, alebo nie (teda že sú resp. nie sú dôvody na aplikáciu § 150 ods. 1 OSP splnené, pozn.), musí byť v rozhodnutí všeobecného súdu riadne a presvedčivo odôvodnená, pretože v opačnom prípade by mohlo ísť o postup, ktorý by mohol mať črty svojvôle. Ústavný súd však v danej veci nezistil, že by zo strany krajského súdu mohlo ísť o takýto prípad.

Po preskúmaní namietaného uznesenia krajského súdu ústavný súd konštatuje, že tento sa vysporiadal s námietkami sťažovateľiek uvedenými v odvolaní proti namietanému uzneseniu okresného súdu (pozri už citovanú časť odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu). Pri aplikácii § 150 OSP a posudzovaní výnimočnosti nepriznania náhrady trov konania krajský súd prihliadal tak na okolnosti danej veci, ako aj okolnosti na strane účastníkov pôvodného konania vedeného pred okresným súdom. Po preskúmaní majetkových, sociálnych a osobných pomerov sťažovateľiek krajský súd dospel síce

k záveru, že „sťažovateľky preukázali zdravotné ťažkosti na strane žalobkyne v 1. rade“, táto skutočnosť však sama osebe podľa jeho názoru nebola dostatočným dôvodom na uplatnenie § 150 OSP, najmä s prihliadnutím na skutočnosť, že povinnosť nahradiť trovy konania bola uložená všetkým sťažovateľkám spoločne a nerozdielne.

Nosným argumentom sťažovateľiek, ktorým tieto odôvodňujú „neústavnosť“ namietaného uznesenia krajského súdu, je tvrdenie o „neexistencii bezdôvodnosti uplatňovaného práva“ v pôvodnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 17 C 186/2006, keďže podľa sťažovateľiek právni predchodcovia žalovaných v 1. a 2. rade nadobudli spornú nehnuteľnosť, o ktorú v pôvodnom konaní išlo, nezákonným spôsobom.

Vychádzajúc z citovanej časti odôvodnenia namietaného uznesenia krajského súdu ústavný súd zastáva názor, že s ohľadom na nosnú argumentáciu sťažovateľiek je namietané uznesenie krajského súdu primerane odôvodnené a z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na to, že sťažovateľky svojou námietkou o „neexistencii bezdôvodnosti uplatňovaného práva“ v podstate spochybňujú samotný meritórny rozsudok okresného súdu (rozsudok č. k. 17 C 186/2006-130 z 30. marca 2009), ktorým bola ich žaloba zamietnutá na základe toho, že nepreukázali skutočnosti, ktoré tvrdili, a síce že sporná nehnuteľnosť patrí do vlastníctva po M. I. Za daných okolností uvedená námietka nemôže mať charakter „dôvodu hodného osobitného zreteľa“ pre účely nepriznania náhrady trov konania podľa § 150 OSP. V danom prípade považuje ústavný súd za relevantnú aj tú skutočnosť, že sťažovateľky nenapadli opravným prostriedkom rozsudok okresného súdu vo veci samej, ktorý tým nadobudol právoplatnosť vo výroku o zamietnutí žaloby. Prihliadajúc aj na prezumpciu správnosti a ústavnosti rozsudku okresného súdu vo výroku v merite veci, ktorý sťažovateľky nenapadli, je ústavný súd toho názoru, že nosná argumentácia sťažovateľiek je, tak ako to uvádza krajský súd v namietanom uznesení, „nepodstatná a pri rozhodovaní o náhrade trov konania aj irelevantná“.

Namietané uznesenie krajského súdu je v danom prípade podľa názoru ústavného súdu odôvodnené ústavne konformným spôsobom (dostatočne a relevantne). Krajský súd

vo svojom uznesení dostatočným spôsobom odôvodnil, na základe akých skutočností nevidel dôvody hodné osobitného zreteľa zakladajúce uplatnenie § 150 ods. 1 OSP. Ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľné, aby vzhľadom na celkové okolnosti daného prípadu a usporiadanie vzťahov medzi účastníkmi konania nahradili trovy konania žalovaného v 2. rade sťažovateľky. Skutkové a právne závery uvedené v odôvodnení namietaného uznesenia krajského súdu v časti týkajúcej sa povinnosti sťažovateľiek na náhradu trov konania žalovaného v 2. rade nie sú podľa názoru ústavného súdu v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, a preto ich nemožno považovať za odporujúce základným právam podľa ústavy a listiny, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľky domáhajú.

Ústavný súd nezistil takú príčinnú súvislosť medzi namietaným uznesením krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a tiež základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 37 ods. 1 listiny, ktorá by mu umožňovala dospieť po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie k záveru, že uvedeným uznesením došlo k porušeniu označených práv. Preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľiek v tejto časti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľiek stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal (napr. návrh na odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2011